

تاثیر نوع روش تدریس معلمان بر رشد خلاقیت دانش آموزان

فاطمه پناهی^۱، ژیلا بابائی^۲، سمیرا الهامیان^۳ و افشین عطایی^۴

۱ کارشناسی ارشد مشاوره، دانشگاه آزاد اسلامی واحد ابهر
 ۲ کارشناسی ارشد روانشناسی عمومی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد ابهر
 ۳ کارشناسی روانشناسی کودکان استثنایی، دانشگاه تربت معلم الزهرا زنجان
 ۴ کارشناسی ارشد زیست میکروبیولوژی، دانشگاه زنجان
 Panahi.1221m@gmail.com

چکیده

خلاقیت به معنی ساختن و به وجود آوردن و یا خلق نمودن چیزی نو است. همه افراد توانایی ذاتی خلاقیت را در خود دارند و نیاز به پرورش آن در افراد دیده می‌شود. خلاقیت همانند افراد دیگر، در دانش آموزان نیز وجود دارد و پرورش آن باید انجام شود. معلمان خلاق با ایجاد راهکارهایی، می‌توانند زمینه خلاقیت در دانش آموزان را پرورش دهند. روش تدریس معلمان در افزایش خلاقیت دانش آموزان بسیار موثر است. یکی از مهمترین مکان‌هایی که می‌توان در آن خلاقیت دانش آموزان و به نوعی کودکان را افزایش داد، مدرسه است. نتایج نشان داد امروزه روش‌های تدریس فعال اثر و نقش مهمی در بروز خلاقیت دانش آموزان دارد. فعال داشتن دانش آموزان در مباحثه یادگیری و استفاده از شخص آنها در این پروسه باعث می‌شود آنها به فعالیت وادار شوند و از این طریق خلاقیت‌هایی که در وجود آنها نهفته است بروز کند.

کلیدواژه‌ها: افزایش خلاقیت، دانش آموزان ابتدایی، ارزشیابی معلمان، معلمان، روش تدریس.

مقدمه

خلاقیت در آموزش و پرورش همانند سواد یک مهارت اساسی زندگی است که نسل آینده ما را برای بقا و رشد در قرن ۲۱ مهیا می‌سازد. برای نیل به این منظور در طراحی‌های آموزشی معلمان می‌بایست به ارتقای عنصر خلاقیت هم در معلمان و هم در دانش آموزان به طور ویژه توجه گردد. (اسماعیل و همکارانش ۱۳۹۷)

چنانچه در یک نام آموزشی، کتاب درسی تنها منبع در تدریس باشد و از حرکتی در محتوای آن چیزی به عنوان شیوه‌های اندیشیدن یا پرورشی خلاقیت، منظور نشده باشد، مسلماً برای دانش آموز فرصتی فراهم نخواهد شد تا از این چارچوب محدود کتاب درسی خود، پا را فراتر بگذارد و به دنیایی فراتر از محدوده تنگ برنامه درسی بیندیشد. تدریس تفکر خلاق، یک راه مفید برای افزایش قابلیت ابتکار و خلاقیت است. (آگوستوفرنز و همکاران، ۲۰۱۵)

یادگیرندگان خود تنظیم، (فعال) تکلیف‌های خود را طراحی و بررسی می‌کنند و از فرایندهای تفکر خود، آگاهی دارند و از راهبردهای شناختی برای کسب اهدافشان بهره می‌جویند. (کدیور، ۱۳۹۷) یکی از وظایف نظام آموزش پرورش افرادی است که دارای انگیزه پیشرفت به ویژه در زمینه افزایش دانش و توانایی‌های علمی و فکری باشند، افرادی که توانایی حل مسئله و گشودن گره‌ها و معضلات را داشته باشند. (رحیمی مند، عباسپور، ۲۰۱۶) خلاقیت را یکی از عوامل مهم تأثیر گذار در پیشرفت جوامع بشری می‌دانند که از نیازهای امروزی جوامع امروزی است.

بیان مسئله تحقیق

یکی از اهداف خلقت بشر توسط خالق هستی بخش که در بین تمامی موجودات خود، او را (احسن تقویم) یاد کرده. انسان است و از ویژگیهای اصلی انسان که او را نسبت به دیگر خلائق برتری داده، بهره مندی از قوه عقل و تفکر خلاق است؛ زیرا یکی از مشخصه‌های اصلی انسان قدرت آفرینندگی و خلاقیت اوست. (حسینی، ۱۳۹۳)

در جهان امروز، پرورش خلاقیت یکی از محورهای اساسی نظام‌های آموزش است و معلمان با آموزش دادن شیوه‌های تفکر خلاق و تقویت توانایی‌های خلاقانه نقش بسیاری در رشد یا سرکوبی خلاقیت دانش آموزان دارند. در واقع خلاقیت یک ویژگی ثابت شخصیتی نیست که بی هیچ تغییری و تحولی در وجود انسان نهفته باشد، بلکه در تأثیر عوامل یا موانعی تقویت یا تضعیف می‌شود. (علاء الدینی و همکاران، ۱۳۹۴)

آموزش و پرورش سنتی همواره به دلیل به کار نبستن برنامه‌های خلاق و به طور کلی فراهم نکردن زمینه‌های رشد و پرورش خلاقیت مورد انتقاد صاحب نظران بوده است. (رجبی، مهram و کرمی، ۱۳۹۴)

اهمیت موضوع تحقیق

مدرسه به عنوان یکی از اجزای مهم نظام آموزشی می‌تواند بر فرآیند تفکر و مهارتهای ذهنی و شیوه‌های یادگیری دانش آموزان تأثیر شگرف بگذارد تا به راحتی بتواند در جهت تفکر نو و انتقادی و کشف مجهولات پیش برود و راه حل مناسبی برای حل مشکلات ارائه دهد. بدین ترتیب مدرسه می‌تواند کانونی جهت یادگیری و پرورش افکار خلاق باشد. (رحمت زهی، خدانظر و فاتحی، ۱۳۹۷)

از الزامات و روش‌های مهم برای تبلور خلاقیت، ایجاد فضای محرک، مستعد و به طور کلی خلاق است. علاوه بر این که محیط مدرسه برای چنین فضایی باید مهیا باشد، معلم نیز به نوبه خود باید زمینه لازم و فضای مطلوب را برای دانش آموزان فراهم کند. کودکان خلاق به معلمان خلاق نیاز دارند و کلاسی پرسشگر موجب پرورش خلاقیت می‌شوند. وقتی معلم و دانش آموز پرسشهای مشکل برانگیز مطرح می‌کنند، راه حل‌های تازه‌ای برای مسائل می‌یابند و دانش آموزان درگیر آفرینش فکرهای تازه و یافتن دست آوردهای تازه و ابتکاری می‌شوند. خلاقیت علاوه بر فراهم کردن رضایت کودک به او اعتماد به نفس می‌دهد و دخالت او را بر دنیای بیرونی امکان پذیر می‌کند. (گذرالدینی، ۱۳۹۳)

امروزه پیشرفت‌های علمی تأثیر شگرفی بر نظام‌های آموزشی جهان گذاشته‌اند. استفاده از شیوه‌ها و روش‌های جدید تدریس، به کار گیری اصول روانشناسی و علوم تربیتی در فرآیند یاددهی-یادگیری، ظهور و نفوذ فناوریهای نوین اطلاعاتی و ارتباطی و کاربرد وسیع آنها در آموزش و تولید و استفاده از انواع ابزارهای کمک آموزشی، هر کدام به نوعی در فعالیت‌های آموزشی

مدارس تأثیرگذار بوده‌اند؛ به گونه‌ای که سبب تسریع و تسهیل در فرآیند آموزش شده‌اند. موفقیت تحصیلی دانش آموزان حاصل تعامل همه عناصر آموزشی است. برای تحقق این امر، لازم است همه عناصر دخیل در این فرآیند، اعم از محیط آموزشی، معلم، دانش آموز، خانواده و ... نقش خود را به بهترین شکل ایفا کنند تا این امر محقق شوند. (آزادمنش و ترکیان تبار، ۱۳۹۶).

مبانی نظری

۱. خلاقیت:

خلاقیت نوعی تفکر است که به بینش‌های جدید، رویکردهای نو، دیدگاه‌های تازه و راه‌های کلی جدید از فهم امور می‌انجامد. بیشتر تعریف‌های خلاقیت دو معیار (تازگی) و (تناسب) را برای قضاوت در مورد خلاقیت در نظر می‌گیرند (داس، ۲۰۱۷) مکاتب مختلف روانشناسی از زوایای مختلف بر خلاقیت نگریسته‌اند؛ از دیدگاه روانکاوی، خلاقیت در نتیجه تعارضی است که در ذهن ناخودآگاه یا نهاد ایجاد شده است. در این حالت، ذهن ناخودآگاه می‌کوشد راه حلی برای این تعارض "خود" پیدا کند. اگر این راه حل با بخش آگاه هماهنگی داشته باشد خلاق خواهد بود اما اگر در تضاد باشد به نابه هنجاری روانی منجر می‌شود. طبق دیدگاه رفتار گرایی، ارتباط دو ایده به تفکر منجر می‌شود. وقتی ایده‌ای در ذهن باشد مشابه آن نیز به دنبال ایده یاد شده خواهد آمد که در این صورت فرد در مواجهه با یک مسئله با تداعی اطلاعات قبلی که در ذهن دارد به ایده جدیدی برای حل مسئله دست می‌یابد (معصومه مقدمی، ذوالفقار رشیدی، ۱۳۹۶)

با تاستینی (۲۰۱۲)، به نقل از رسولی و عیسی مراد، (۱۳۹۵) در پژوهش خود بیان خلاقیت و اثر بخش در مدارس ارتباط قوی به دست آورد. در این پژوهش، پیشنهاد می‌کند که حتماً از روش‌های خلاق آموزش در مدارس استفاده شود. همچنین نقشه مفهومی عنوان یک ابزار آموزش در افزایش یادگیری فراگیران کارایی دارد، هم می‌تواند به عنوان وسیله‌ای برای ارزشیابی‌های تکوینی و پایانی در طول دوره آموزشی مورد بهره برداری قرار گیرند. خلاقیت یک ویژگی ثابت شخصیتی نیست که بی هیچ تغییری و تحولی در وجود انسان نهفته باشد. بلکه در تأثیر عوامل یا موانعی تقویت ویا تضعیف می‌شود (علاءالدینی، کلانتری، کجباف و مولوی، ۱۳۹۴)

۲. روش‌های تدریس فعال:

در روش‌های فعال تدریس ذهن انسان در نظر گرفته می‌شود به این معنا که هر مفهومی که با نظام مفاهیم ذهن تناسب داشته باشد، جذب هم می‌شود و اگر متناسب نباشد جذب نمی‌گردد. همچنین، کسب مفهوم نیز در یک فرایند فعال حاصل می‌گردد. در یادگیری فعال معلم شرایط را مساعد می‌کند و فراگیر با مشارکت خود یاد می‌گیرد. معلم راهنما و هادی جریان تدریس است. ولی در روش‌های غیر فعال معلم مخزن و منبع دانش فرض می‌شود و فراگیران ظروف خالی محسوب می‌گردند که معلم وظیفه دارد مطالب را به طور یک طرفه به آنان انتقال دهد. (مسلمان، آفاجانی، مهدوی، احمدیان، ۱۳۹۸) روش‌های تدریس فعال: روش حل مسئله، روش بحث گروهی، روش پرسش و پاسخ و روش بارش مغزی و روش اکتشافی، روش بدیعه پردازی، روش مشارکتی، روش کارگاهی

روش تدریس حل مسئله

آموزش حل مسئله به کودکان و نوجوانان طیفی از پاسخ‌های بدیل و بالقوه را برای مقابله با شرایط مشکل آفرین فراهم می‌کند و امکان انتخاب بهترین و مؤثرترین پاسخ‌ها را افزایش می‌دهد و افراد به واسطه آن، راهبردهای مؤثری برای مقابله با موقعیت‌های دشوار زندگی را شناسایی و کشف می‌کنند. (کیوان کاکابرایی، ۱۳۹۸)

روش تدریس بحث گروهی

در شیوه آموزش بحث گروهی، آموزش دهنده می‌تواند به طور همزمان به چند مددجو آموزش دهد نو مددجویان می‌توانند با یکدیگر و با فرد آموزش دهنده تعامل داشته باشند. (گلابچی، آرانی، موسوی، صادقی، گندمانی و میدانی ۱۳۹۸)

روش تدریس پرسش و پاسخ

روش تدریس پرسش و پاسخ سابقه‌ای به بلندی تاریخ انسان دارد، گرچه به صورت غیر رسمی و ابتدایی بوده است. صورت رسمی کاربرد روش پرسش و پاسخ در آموزش به زمان سقراط برمی‌گردد و شیوه پرسش و پاسخ شیوه‌ای است که معلم به وسیله آن فراگیر را درگیر یک موضوع تازه می‌نماید. (محمدیان، کریمی، سیمین و خدامرادی ۱۳۹۷)

روش تدریس بارش مغزی

روش بارش مغزی می‌تواند وسیله‌ای برای یادآوری مفاهیم و اصول مورد نیاز برای حل مسئله به یادگیرندگان کمک می‌کند. (سیف، ۱۳۹۵)

روش تدریس بدیعه پردازی

الگوی بدیعه پردازی یکی از رویکردهای تدریس فعالی است که توسط ویلیام گوردون و دستیارانش به منظور پرورش نوآفرینی و ارتقای خلاقیت طراحی شده است. این روش برای این تدوین یافته است تا فرد را به دنیایی قدری غیرمنطقی بکشاند یعنی به او فرصت ابتکار دهد تا اشیاء ابراز خویشتن و رویکرد به مسائل را، به راههای جدید ببیند. با این روش می‌توان برای حل مسائل، راه‌های تازه‌تری را جستجو کرد (شعبانی، ۱۳۸۲)

روش تدریس اکتشافی

روش اکتشافی از جمله سبک‌های غیر مستقیم تدریس است که روش یادگیرنده محور و فعال بوده که در آن معلم موقعیت را فراهم می‌آورد تا کودکان با تلاشی فردی و گروهی در فرآیند یادگیری شرکت کرده و مفاهیم مورد نظر را دریابند (مردان پرور، صبحی، رضایی، دهقانی، ۱۳۹۶)

روش تدریس مشارکتی

استفاده از روش یادگیری مشارکتی رویکردی نسبتاً نوین و فعال است که با استفاده از گروه‌های کوچک به گونه‌ای که دانش آموزان با یکدیگر فعالیت نموده تا یادگیری خود و سایر اعضای گروه را به حداکثر برسانند طرح ریزی شده است (قلتاش، ۱۳۸۳)

روش تدریس کارگاهی

در روش تدریس کارگاهی با توجه به فراهم بودن موقعیت‌های اصلی و دست اول، فرآیند یاددهی - یادگیری برای فراگیران لذت بخش است. از آنجا که محیط کارگاهی متشکل از ابزار و وسایل متنوع آموزشی که بعضاً توسط یادگیرندگان و گاهی نیز توسط مربی ساخته و پرداخته می‌شود؛ همین امر فراگیران را در فرآیند یادگیری و یادداری درگیر عملی می‌کند که برای فراگیر قابل لمس است. در نتیجه یادگیری و آموزش در سطوح بالا انجام می‌پذیرد. (بادل، ۱۳۹۶)

۳) یادگیری

تعریف یادگیری عبارت است از اقدام کردن، پردازش یا تجربه کردن دانش یا مهارت اکتساب شده؛ در حالی که حافظه به عنوان ظرفیت نگهداری، بازیابی و اقدام مبتنی بر دانش تعریف می‌شود. یادگیری به ما کمک می‌کند که از مبتدی بودن به سوی ماهر شدن حرکت کنیم و اجازه کسب دانش و توانایی‌های جدید را به ما می‌دهد. از نظر فیزیولوژیکی، یادگیری عبارت است از تشکیل اجتماعات سلولی و توانایی کودکان با ساختن این اجتماعات و توالی‌ها یادمیگیرند و بزرگسالان آرایش‌های جدیدی به آن‌ها می‌دهند. در واقع تجارب و پیشینه هر فرد به او اجازه می‌دهد که مفاهیم جدید را یاد بگیرد (خشنودی فر، مهرنوش، فاضلیان، پوراندهخت و فرج الهی، ۱۳۹۳)

پیشینه تحقیق

در تحقیقی که (الله تمدن، زهره اسعدی، ۱۳۹۹) تحت عنوان روش‌های تدریس خلاقانه انجام داده‌اند بیان داشته است که معمولاً در اغلب روش‌های تدریس از خلاقیت و نوآوری استفاده نمی‌شود. در صورتی که در دنیای امروزی بایستی به یادگیری خلاقیت توجه ویژه‌ای بشود. بنابراین در مدارس جایگاه ویژه‌ای برای این امر در نظر گرفته شده است تا بدین وسیله تفکر خلاق

پرورش یابد در این بین معلم نقش حیاتی و مهمی ایفا می‌کند که با تکنیک‌های خاصی به تقویت قوه خلاقیت می‌پردازد و معلمان با قاطعیت ویژه‌ای که دارند می‌دانند که دانش آموزان به یادگیری چه مطالبی نیاز دارند.

در تحقیقی که (بیانفر، صادقی، اسعدی، ۱۳۹۹) تحت عنوان زمینه‌ها و عوامل خلاقیت در تدریس معلمان خلاق در مدارس ابتدایی در شبکه اجتماعی دانش آموزان (شاد) انجام داده‌اند بیان داشته است که خلاقیت در تدریس معلمان در برنامه شاد را می‌توان متأثر از سه دسته از عوامل مشتمل بر عوامل فردی تجربه و تسهیلات، علاقه و انگیزه، وجدان کاری، عوامل فرهنگی توجه به تعارض محتوا با نیاز دانش آموزان مناطق مختلف و توجه به محدودیت‌های فرهنگی در بعضی خانواده‌ها، و عوامل اداری زیرساخت‌های برنامه شاد، مدیر مدرسه و همکاران دانست.

در تحقیقی که (قوامی راد، یوسف منش، جمالیان زاده، سید برزو، ۱۳۹۹) تحت عنوان تأثیر روش تدریس و نوع ارزشیابی بر خلاقیت و قوه تخیل دانش آموزان ابتدایی انجام داده‌اند بیان داشته است که تغییر در ساختار روش تدریس و نوع ارزشیابی بستری مناسب برای پرورش و گسترش روحیه خلاقیت و تخیل است. معلم عنصری اساسی در این عرصه است که می‌تواند به عنوان ایجاد کننده شرایط و تسهیل کننده یادگیری بر مبنای خلاقیت و تخیل دانش آموزان باشد. به طور کلی با تغییر در روش تدریس و نوع ارزشیابی و فعال کردن دانش آموزان به صورت مشارکتی در امر یادگیری این زمینه را برای تحقق هر چه سریعتر این دو مقوله در دانش آموزان فراهم آورد.

در تحقیقی که (اکبری، امیرحاجلو، رامین، ۱۳۹۹) تحت عنوان تأثیر تدریس به روش بحث گروهی بر افزایش خلاقیت و پیشرفت تحصیلی درس مطالعات اجتماعی دانش آموزان پسر نهم متوسطه اول قشم انجام داده‌اند بیان داشته شده است که روش تدریس بحث گروهی در خلاقیت و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان پسر سال نهم متوسطه اول نسبت به روش تدریس سنتی (سخنرانی) تأثیر بیشتری دارد.

روش تدریس بحث گروهی بر افزایش میزان مؤلفه‌های خلاقیت شامل سیالی، ابتکار، انعطاف پذیری دانش آموزان پسر نهم متوسطه اول در درس مطالعات اجتماعی نسبت به روش تدریس سنتی تأثیر بیشتری دارد.

در تحقیقی که (پوریزدان، ۱۳۹۸) تحت عنوان افزایش خلاقیت روش تدریس انشاء در کلاس پنجم ابتدایی انجام داده است بیان داشته که با بکارگیری روش‌های نوین در تدریس انشاء می‌توان این درس را برای دانش آموزان بسیار جذاب نمود و با این اقدام، به شکوفایی خلاقیت و استعداد آنها در این درس کمک نمود.

در تحقیق که (رنجبری، کارشناسی، الهام و افراشته، حلیمه، ۱۳۹۸) تحت عنوان تأثیر آموزش خلاقانه بر پیشرفت تحصیلی و خلاقیت دانش آموزان ابتدایی شهر بندرعباس انجام داده‌اند بیان داشته است که آموزش خلاقانه بر پیشرفت تحصیلی و خلاقیت دانش آموزان دوره ابتدایی شهر بندرعباس تأثیر دارد همچنین آموزش خلاقانه بر خلاقیت دانش آموزان تأثیر و آموزش خلاقانه بر پیشرفت تحصیلی دانش آموزان تأثیر دارد. بین پیشرفت تحصیلی و خلاقیت دانش آموزان رابطه وجود دارد. بنابراین، آموزش خلاقانه نسبت به روش سنتی کارایی بیشتری دارد و دانش آموزانی که آموزش دیده بودند پیشرفت تحصیلی و خلاقیت بیشتری را از خود نشان دادند.

در تحقیقی که (یزدانی بهار، یزدانی دلنیا و صلواتی و امینی، ۱۳۹۸) تحت عنوان بررسی آموزش مبتنی بر روش تدریس بارش مغزی بر رشد خلاقیت دانش آموزان ابتدایی انجام داده‌اند بیان داشته است که بین دانش آموزانی که با روش تدریس بارش مغزی آموزش دیده‌اند با دانش آموزانی که این آموزش را ندیده‌اند در میزان خلاقیت آنها تفاوت معناداری وجود دارد.

در تحقیقی که (سلجوقی، ۱۳۹۸) تحت عنوان آموزش مبتنی بر بازی و قصه و تأثیر آن بر خلاقیت دانش آموزان و اعضاء مراکز فرهنگی و هنری کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان شهر بندرعباس انجام داده است بیان داشته که آموزش مبتنی بر بازی و قصه در آموزش تاریخ و سایر دروس نسبت به روش سنتی کارایی بیشتری داشت و دانش آموزانی که با روش آموزش مبتنی بر بازی و قصه آموزش دیده بودند خلاقیت و پیشرفت تحصیلی بیشتری را از خود نشان دادند.

در تحقیقی که (فولادی، نظام محله، ۱۳۹۸) تحت عنوان بررسی تأثیر روش‌های تدریس فعال بر خلاقیت دانش آموزان پایه چهارم دبستان یکی از مدارس ساری سال تحصیلی ۹۸_۹۷ انجام داده‌اند بیان شده است که هر معلم خود محقق است که هر

سال در طول خدمت خود، با موقعیت و شرایط جدیدی روبروست و یقیناً در دل این شرایط جدید مسائلی نهفته است؛ با بکارگیری تجربه و ابزار کار مفید و بروزی مثل روش‌های تدریس فعال و خلاقانه‌تر و تلفیق آنها متناسب با عوامل مداخله‌گر و شرایط یقیناً بهترین راه حلها، نتایج و تجارب و پیشنهادات بدست خواهد آورد.

در تحقیقی که (رضوانی، سیدی افرایی، ۱۳۹۸) تحت عنوان بررسی روش بارش مغزی در تدریس انجام داده‌اند بیان داشته‌اند است که مزایا و معایب روش بارش مغزی را معرفی کردند تا دبیران و رؤسای جلسات بتوانند دامنه کاربرد آن را ارزیابی کرده و در جای خود از آن استفاده کنند.

در تحقیقی که (ضربیان، اسعدی، ۱۳۹۷) تحت عنوان مقایسه تأثیر روش‌های تدریس بر خلاقیت دانش‌آموزان پایه اول ابتدایی انجام داده‌اند بیان داشته‌اند که روش‌های تدریس فعال در ایجاد و رشد خلاقیت در دانش‌آموزان تأثیرگذار است. این پژوهش یک تحقیق کاربردی از نوع کیفی و روش تحقیق آن پژوهش توصیفی و زمینه‌یابی (پیمایشی است).

در تحقیقی که (آزادمنش، ترکیان تبار، ۱۳۹۶) تحت عنوان تدریس خلاق و تأثیر آن در مؤفقت تحصیلی دانش‌آموزان انجام داده‌اند بیان داشته‌اند که امروزه در نظام‌های آموزشی و طراحی برنامه‌های درسی تأکید فراوانی بر توجه به خلاقیت دانش‌آموزان می‌شود. استفاده از شیوه‌های درست تدریس و بهره‌گیری معلمان از توان ذهنی و قوه خلاق خود برای انتقال محتوای برنامه درسی در مؤفقت و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان غیرقابل انکار است.

در تحقیقی که (نبوی زاده، ۱۳۹۴) تحت عنوان بررسی رابطه خلاقیت و سبک‌های تدریس معلمان در آموزش و پرورش انجام داده‌اند بیان داشته‌اند که اگر معلمان در کلاس درس بتوانند مهارت‌های خود را افزایش دهند و با سبک‌های تدریس خود خلاقیت را ذهن دانش‌آموزان شکوفا کنند می‌توانند در بهبود وضعیت دانش‌آموزان از نظر علمی و شکوفا کردن خلاقیت آنان تأثیر بسزایی داشته باشند.

در تحقیقی که (امانی، شیراوند و ملکی، ۱۳۹۴) تحت عنوان بررسی اثر بخشی سبک‌های تدریس معلم با میزان خلاقیت دانش‌آموزان استان همدان انجام داده‌اند بیان داشته‌اند که سبک‌های تدریس معلم بر میزان خلاقیت دانش‌آموزان تأثیر معناداری دارد اما خلاقیت از بعضی سبک‌ها تأثیر بیشتری می‌پذیرد.

هدف از تحقیق

هدف از این تحقیق، بررسی میزان تاثیرگذاری روش‌های تدریس فعال بر یادگیری و فهم دانش‌آموزان و دانشجویان نسبت به مطالبی است که (به روش تدریس فعال) از آموزگار و یا استاد خود فرا گرفته‌اند، می‌باشد.

مواد و روش تحقیق

روش مطالعه در این تحقیق به صورت مطالعه کتابخانه‌ای بوده است. برای این منظور از مطالب موجود در مقاله، تحقیق‌های انجام شده و همچنین مطالب دیجیتالی استفاده شده است.

بحث و نتیجه‌گیری

در نتیجه، خلاقیت یک توانایی بالقوه در وجود همگان می‌باشد اما ظهور و بروز آن مستلزم پرورش آن می‌باشد. یکی از مکان‌هایی که می‌توان این امر را در آن محقق کرد مدرسه می‌باشد. کودک در مدرسه فرآیند اجتماعی شدن را می‌آموزد. در این بین معلم نقش حیاتی و مهمی ایفا می‌کند که با تکنیک‌های خاص به تقویت قوه خلاقیت می‌پردازد.

نحوه آموزش نیز در یادگیری بسیار مهم می‌باشد به گونه‌ای که تدریس درست باعث یادگیری بیشتر و بهتر در مخاطب (یادگیرنده) می‌شود. طبق مطالعات انجام شده مشخص شده است که روش‌های سنتی که در گذشته مرسوم بوده‌اند دیگر توانایی پاسخگویی به نیازهای یادگیرندگان را با توجه به پیشرفت تکنولوژی و دانش در عصر جدید ندارند. از این رو روش‌های تدریس نیز باید تغییر کنند و خود را با شرایط یادگیرنده تطبیق دهند. امروزه روش‌های تدریس فعال (با توجه به تحقیقات و مشاهدات انجام شده) اثر شگرفی در یادگیری و خلاقیت دانش‌آموزان (یادگیرندگان) دارند. درگیر کردن دانش‌آموزان در بحث یادگیری و استفاده از شخص آنها در این پروسه باعث می‌شود آنها به فعالیت وادار شوند و از این طریق خلاقیت‌هایی که در

وجود آنها نهفته است بروز کند. و یادگیری‌هایی که به صورت مشارکتی و فعال انجام می‌گیرد باعث توانمند سازی و ایجاد رفتار نوآورانه در آنها می‌گردد. پس با این وجود روش‌های تدریس فعال باعث ایجاد و بروز خلاقیت در دانش آموزان می‌شود.

منابع:

۳. اثنی عشری، ندا و فولادچنگ، محبوبه و دریاپور، الهه. (۱۳۹۶). اثر بخشی آموزش خلاقیت با استفاده از الگو بر اعتماد به نفس و توانایی حل مسئله کودکان، پژوهش‌های علوم شناختی و رفتاری
۴. اکبری، امیرحاجلو، رامین. (۱۳۹۹). تأثیر تدریس به روش بحث گروهی بر افزایش خلاقیت و پیشرفت تحصیلی درس مطالعات اجتماعی دانش آموزان پسر نهم متوسطه اول قشم. اولین کنفرانس ملی پژوهش‌های کاربردی در فرآیندهای تعلیم و تربیت. میناب
۵. امانی، حدیث و شیرواند، منا و ملکی، سعید. (۱۳۹۴). بررسی اثر بخشی سبک‌های تدریس معلم با میزان خلاقیت دانش آموزان استان همدان. اولین کنفرانس بین المللی مدیریت، اقتصاد، حسابداری و علوم تربیتی. ساری
۶. آزاد منش، معصومه و ترکیان تبار، منصور. (۱۳۹۶). تدریس خلاق و تأثیر آن در مؤفقیت تحصیلی دانش آموزان، سومین کنفرانس بین المللی روانشناسی علوم تربیتی و مطالعات اجتماعی. شیراز
۷. بادله، علیرضا. (۱۳۹۶). تأثیر محتوای الکترونیکی و تدریس به روش کارگاهی در یادگیری و یادداری درس ریاضی
۸. بیان فر، فاطمه و صادقی، سمیه و اسعدی، فاطمه. (۱۳۹۹). زمینه‌ها و عوامل خلاقیت در تدریس معلمان خلاق در مدارس ابتدایی در شبکه اجتماعی دانش آموزان (شاد). پنجمین همایش ملی علمی پژوهشی، روانشناسی و علوم تربیتی. شیروان
۹. پوریزدان، الهام. (۱۳۹۸). افزایش خلاقیت روش تدریس انشاء در کلاس پنجم ابتدایی (اقدام پژوهی). چهارمین کنفرانس بین المللی دستاوردهای نوین پژوهشی در علوم اجتماعی، علوم تربیتی و روانشناسی. اصفهان
۱۰. تمدن، الهه و اسعدی، زهره. (۱۳۹۹). روش‌های تدریس خلاقانه. دومین کنفرانس ملی یافته‌های نوین یاددهی - یادگیری در دوره ابتدایی. بندر عباس
۱۱. حسنی، کاظم و کولایی نژاد، جمال الدین و فرامرزی، صحرا و عبدی پور، فوزیه. (۱۳۹۷). بررسی تحلیل محتوا کتاب فارسی بخوانیم پایه ششم ابتدایی بر اساس عوامل ذهنی و شاخص‌های خلاقیت از نظر گیلفورد
۱۲. خشنودی فر، مهرنوش و فاضلیان، پوراندخت و فرح الهی، مهران. (۱۳۹۷). یادگیری الکترونیک مقدمه‌ای بر مبانی تعلیم و تربیت. تهران: نشر آوای نور، چاپ چهارم.
۱۳. خوش طالع، محمد جواد و اصفیان، فرزانه. (۱۳۹۸). اثر بخشی روش تدریس مبتنی بر شبیه سازی درس فیزیک بر خلاقیت دانش آموزان متوسطه دوم شهر اصفهان در سال تحصیلی ۹۷-۹۸. نشریه علمی آموزش ارزشیابی (فصلنامه)، ۱۲(۴۷)، ۱۸۵-۲۰۴
۱۴. ذوالفقاری، مینا و جانقربانیان، زهرا و کاروان بروجردی، کیانا و آقازارتی، علی. ۱۳۹۹. بررسی نقش روش‌های تدریس و تعامل استاد دانشجو در انگیزه پیشرفت تحصیلی دانشجویان مشروطی. دوماهنامه علمی - پژوهشی راهبردهای آموزش در علوم پزشکی. ۱۳(۳) ۲۲۸-۲۲۰
۱۵. راهبر، علی و عصاره، علیرضا و احمدی، غلامعلی و صالح صدق پور، بهرام. (۱۳۹۶). تأثیر آموزش روش تدریس بارش مغزی بر خلاقیت و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان پسر پایه هفتم در درس کار و فناوری مدارس متوسطه اول ناحیه ۳ شهرستان کرج در سال تحصیلی ۱۳۹۵_۱۳۹۴. ابتکار و خلاقیت در علوم انسانی ۷(۳) ۲۷۶-۲۵۱
۱۶. رحمت زهی، خدانظر و فاتحی، نفیسه. (۱۳۹۷). نقش روشهای تدریس در پژوهش خلاقیت دانش آموزان ابتدایی. کنفرانس ملی دستاوردهای نوین جهان در تعلیم و تربیت، روانشناسی حقوق و مطالعات فرهنگی اجتماعی، زرقان
۱۷. رسولی، سیده عصمت وامینی، حسین وقلی پور، مریم و حلیمی، علی. (۱۳۹۷). روش‌های دریس خلاقانه، اولین کنفرانس ملی یافته‌های نوین در حوزه یاددهی و یادگیری

۱۸. رشیدی، ذوالفقار و مقدمی، معصومه. (۱۳۹۶). رابطه بین سبک‌های یادگیری با خلاقیت و یسرفت تحصیلی دانشجویان مقطع کارشناسی ارشد گروه علوم تربیتی، روان‌شناسی، علوم اجتماعی واحد رودهن. ابتکار و خلاقیت در علوم انسانی ۷(۲)، ۳۸-۱
۱۹. رضوانی، زینب و سیدی افرایلی، سیده فاطمه. (۱۳۹۸). بررسی روش بارش مغزی در تدریس. چهارمین کنفرانس ملی رویکردهای نوین در آموزش و پرورش، محمود آباد
۲۰. رنجبری کارشناسی، الهام و افراشته، حلیمه. (۱۳۹۸). تأثیر آموزش خلاقانه بر پیشرفت تحصیلی و خلاقیت دانش‌آموزان ابتدایی شهر بندرعباس. کنفرانس ملی پژوهش‌های حرفه‌ای در روانشناسی و مشاوره با رویکرد دستاوردهای نوین در علوم تربیتی و رفتاری از نگاه معلم. میناب
۲۱. سلجوقی، شیوا. (۱۳۹۸). آموزش مبتنی بر بازی و قصه و تأثیر آن بر خلاقیت دانش‌آموزان و اعضاء مراکز فرهنگی و هنری کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان شهر بندرعباس. کنفرانس ملی پژوهش‌های حرفه‌ای در روانشناسی و مشاوره با رویکرد دستاوردهای نوین در علوم تربیتی و رفتاری "از نگاه معلم. میناب
۲۲. ضرابیان، فروزان و اسدی، صبا. (۱۳۹۷). مقایسه تأثیر روش‌های تدریس بر خلاقیت دانش‌آموزان پایه اول ابتدایی. هفتمین کنفرانس ملی توسعه پایدار در علوم تربیتی و روانشناسی، مطالعات اجتماعی و فرهنگی. تهران
۲۳. عبدالله یار، علی و سبحانی نژاد، مهدی و سجادی، سید مهدی و فرم‌هینی، محسن. (۱۳۹۸). تبیین الگوی تدریس خلاق مبتنی بر اصول ریزوماتیک ژیل دلوز. نوآوری‌های آموزشی ۱۸ (۱) ۸۴-۶۱
۲۴. عزیز، نعمت اله و بلندهمتان، کیوان و ساعدی، پیمان. ۱۳۹۸. زمینه‌ها و عوامل خلاقیت در تدریس معلمان خلاق در مدارس ابتدایی و متوسطه مناطق روستایی. سنندج، نشریه تدریس پژوهی
۲۵. عظیم پور، رضا و یسوی، محسن و عظیم پور، احسان. (۱۳۹۶). اثربخشی راهبر یاددهی-یادگیری نقشه مفهومی در تدریس علوم بر خلاقیت دانش‌آموزان پایه ششم ابتدایی. ابتکار و خلاقیت در علوم انسانی ۶ (۴) ۲۶-۱
۲۶. علیپور کتیگری، شیوا و حیدری، حسن و نریمانی، محمد و داوودی، حسین. (۱۳۹۸). مقایسه اثر بخشی روش تدریس مشارکتی و روش تدریس سنتی بر اشتیاق تحصیلی، خودکارآمدی تحصیلی و خودتنظیمی در دانش‌آموزان. روان‌شناسی مدرسه، ۸(۲)، ۹۰-۷۲
۲۷. فولادی، مهدیه و نظام محله، فائزه. (۱۳۹۸). بررسی تأثیر روش‌های تدریس فعال بر خلاقیت دانش‌آموزان پایه چهارم دبستان یکی از مدارس ساری سال تحصیلی ۱۳۹۸_۱۳۹۷. دومین همایش بین‌المللی روانشناسی، علوم تربیتی و مطالعات اجتماعی. همدان
۲۸. قوامی راد، رضا و یوسف منش، محمد و جمالیان زاده، سیدرزو. (۱۳۹۹). مقاله تأثیر روش تدریس و نوع ارزشیابی بر خلاقیت و قوه تخیل دانش‌آموزان ابتدایی. هشتمین همایش علمی پژوهشی علوم تربیتی و روانشناسی، آسیب‌های اجتماعی و فرهنگی ایران، تهران
۲۹. کاکابرابی، کیوان. (۱۳۹۸). تأثیر آموزش حل مسأله خانواده / مدرسه محور بر سبک‌های حل مسأله دانش‌آموزان دوره ابتدایی. فصلنامه سلامت روان کودک. سال ششم شماره ۱ (پیاپی ۱۸)
۳۰. گلابچی، الهیار و سکوت آرانی، ساره و موسوی، غلامعباس و صادقی گندمانی، حمیدرضا و میدانی، زهرا. (۱۳۹۸). مقایسه تأثیر آموزش به روش بحث گروهی و ویدئویی بر سطح استرس، افسردگی و خودکارآمدگی بیماران تحت تعبیه پیس میکرو دفیبریلاتور کاشتنی قلبی
۳۱. مسلمان، مهسا و آقاجانی، سیف‌الله و مهدوی، علی واحمدیان، معصومه. (۱۳۹۸). پیش‌بینی سبک تدریس فعال بر اساس سبک‌های تفکر معلمان مدارس ابتدایی شهرستان آمل. پویش در آموزش علوم تربیتی و مشاوره
۳۲. مشایخ، پری و طاهری، راه‌علی. (۱۳۹۸). تحلیل محتوای مجله رشد دانش‌آموزان بر اساس الگوی خلاقیت پلسک نوآوری‌های آموزشی ۱۸(۱) ۱۷۷-۱۵۹

۳۳. معاصر، حمید و زارعی، حیدر علی. (۱۳۹۸). خلاقیت هیجانی و یادگیری خودراهبر: نقش واسطه‌ای انگیزه پیشرفت. مجله روانشناسی، سال ۲۳ شماره ۴
۳۴. نبوی زاده چاکری، سیداکبر. (۱۳۹۴). بررسی رابطه خلاقیت و سبک‌های تدریس معلمان در آموزش و پرورش. کنفرانس ملی پژوهش‌های کاربردی در علوم تربیتی و روانشناسی و آسیب‌های اجتماعی ایران، تهران
۳۵. یزدانی، بهار و یزدانی، دلنیا و صلواتی، سونیا و امینی، مهری. (۱۳۹۸). بررسی آموزش مبتنی بر روش تدریس بارش مغزی بر رشد خلاقیت دانش آموزان ابتدایی، کنفرانس ملی پژوهش‌های حرفه‌ای در روانشناسی و مشاوره با رویکرد دستاوردهای نوین در علوم تربیتی و رفتاری "از نگاه معلم. میناب